

תאריך עדכון: 16.06.2021

## שם מחלקה: תלמוד

## שם ומספר הקורס: בבלי - מסכת חגיגה

09-554-01

## שם הקורס באנגלית: Bavli Tractate Hagigah

### שם המרצה: פרופ' מרדכי סבתו

#### סוג הקורס: הרצאה

היקף שעות: 2 ש"ש

סמסטר: שנתי

שנת לימודים: תשפ"ב

אתר הקורס באינטרנט: [lemida.biu.ac.il](http://lemida.biu.ac.il)

### א. מטרת הקורס ותוצרי למידה:

#### מטרת הקורס:

הכרת הסוגיות המרכזיות בהלכות עלייה לרגל המצויות בשני הפרקים הראשונים של מסכת חגיגה; העמקת מיומנויותיהם של התלמידים בחקר ספרות חז"ל; ניתוח מדויק של הטקסט באמצעות ביקורת נמוכה וגבוהה; הבחנה בין מקבילות; עמידה על דרכי החשיבה של חז"ל; הכרת עקרונות עריכת הבבלי; ייחודו של הבבלי לעומת הירושלמי; עמידה על השתלשלותה של ההלכה והתפתחותה; הכרת ספרי העזר ושימוש בהם.

#### תוצרי למידה:

בעקבות הקורס, התלמיד יכיר את הסוגיות המרכזיות במסכת חגיגה העוסקות בעלייה לרגל, ידע לנתח את הטקסט באמצעות הביקורת הנמוכה, יכיר את האתרים והספרים העוסקים בנושא זה, יבחין בין החוליות השונות בסוגיה, יעמוד על דרכי היווצרותה ועריכתה, ידע להקביל בין הסוגיה בבבלי ומקבילתה בירושלמי או במדרשי האגדה, ויעמוד על המגמות השונות של כל אחת מהמקבילות. התלמיד יכיר את ספרי העזר וידע להשתמש בהם בצורה ביקורתית. כמו כן התלמיד יכיר את הספרות התנאית ואת היחסים בין הספרים השונים בתוך קורפוס זה.

### ב. תוכן הקורס:

#### רציונל, נושאים:

לימוד סוגיות נבחרות מבבלי חגיגה העוסקות במצוות עלייה לרגל שידגימו את המטרות הנ"ל לפי הנושאים המפורטים להלן. הטקסט המרכזי הוא התלמוד הבבלי, וסביבו נדון בכל הטקסטים האחרים מן המקרא ועד לפוסקים.

#### מהלך השיעורים:

השיעור יהיה מורכב מהרצאה ודיון סביב הנושאים שיפורטו להלן. הנושאים יוכנו מראש על ידי התלמידים על פי הנחיות מוקדמות של המרצה. כמו כן יכלול השיעור דפים וטבלאות וכן שימוש

באמצעים טכנולוגיים ואתר קורס. מקצת השיעורים יועברו על ידי התלמידים בתיאום מראש עם המרצה.

### **תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:**

1. מבוא לקורס, עקרונות המחקר התלמודי.
- 2-3. סקירת המסכת והנושאים הכלולים בה, סדר ומבנה.
- 4-5. 'הכל חייבים בראיה' – בין ראיית פנים לראיית קרבן.
- 6-7. הפטורים מן הראייה.
- 8-9. היחס למחלוקת.
- 10-11. שיעורי הראייה והחגיגה.
- 12-13. קבלת פני הרב ברגל.
- 14-15. עולות ושלמים לחגיגה, מן המעשר או מן החולין?
- 16-17. 'מקצועותיה של תורה'.
- 18-19. מעוות לא יוכל לתקון.
- 20-21. סמיכה בקרבנות הרגל.
- 22-23. מעשה בראשית ומעשה מרכבה.
- 24-25. ארבעה נכנסו לפרדס.
26. חזרה וסיכום.

### **ג. דרישות קדם:**

יכולת לימוד בסיסית של סוגיה בתלמוד בבלי.

### **ד. חובות / דרישות / מטלות:**

לפני כל שיעור יקבלו התלמידים הוראות מפורטות על הקטע בתלמוד אותו יש להכין וכן הפניות לקטעים המקבילים במקורות האחרים. קטעים אלה יוכנו על פי הפרשנים הקלאסיים ועל פי החוקרים המודרניים בצירוף קריאה ביבליוגרפית. קיימת חובת נוכחות בקורס. תלמיד שייעדר בלא סיבה מוצדקת לא יוכל לגשת לבחינה בסוף הקורס ולא יקבל ציון.

### **ה. מרכיבי הציון הסופי:**

בחינה בסוף הקורס (100%).

### **ו. ביבליוגרפיה:**

ביבליוגרפיה וספרות עזר - כללי (פרקי החובה מתוכם יימסרו לפני כל שיעור ולקראת הבחינה)

- ח' אלבק, פירוש למשנה, סדר מועד, ירושלים תשי"ב.
- ח' אלבק, מבוא לתלמודים, ירושלים-ת"א תשכ"ט.
- י"נ אפשטיין, מבוא לנוסח המשנה, ירושלים תשי"ח.
- י"נ אפשטיין, מבואות לספרות התנאים, ירושלים תשי"ז.
- י"נ אפשטיין, מבואות לספרות האמוראים, ירושלים תשכ"ג.

- י"ד גילת, פרקים בהשתלשלות ההלכה, ירושלים תשנ"ב.
- ד' הלבני, מקורות ומסורות, סדר מועד, ירושלים תשל"ה.
- א' גושן-גוטשטיין, 'ר' אלעזר בן ערך: סמל ומציאות', יהודים ויהדות בימי בית שני המשנה והתלמוד, ירושלים תשנ"ג, עמ' 173-197.
- א' גושן-גוטשטיין, 'מה למעלה ומה למטה, מה לפנינו ומה לאחור [במשנה חגיגה]', דברי הקונגרס העולמי למדעי היהדות 10, ג 1 (תש"ן), עמ' 61-68.
- א' גושן-גוטשטיין, 'ר' אלעזר בן ערך: סמל ומציאות', יהודים ויהדות בימי בית שני המשנה והתלמוד, ירושלים תשנ"ג, עמ' 173-197.
- ד' הלבני, מקורות ומסורות, סדר מועד, ירושלים תשל"ה.
- א"א הלוי, 'המחלוקת הראשונה', תרביץ כח (תשי"ט), עמ' 154-157.
- ד' הנשקה, שמחת הרגל בתלמודם של תנאים, ירושלים תשס"ז.
- מ' כהנא, 'עיונים בעיצובה של המחלוקת במשנה ובמגמותיה', תרביץ עג (תשס"ד), עמ' 51-81.
- ש' נאה, אין אם למסורת, תרביץ סא (תשנ"ב), עמ' 401-448.
- ש' נאה, 'עשה לבך חדרי חדרים: עיון נוסף בדברי חז"ל על המחלוקות', על עולמו והגותו של דוד הרטמן: מחויבות יהודית מתחדשת, תל-אביב תשס"א, עמ' 851-875.
- ש' נאה, 'אומנות הזיכרון, מבנים של זיכרון ותבניות של טקסט בספרות חז"ל: חדרי חדרים', מחקרי תלמוד ג כרך ב, ירושלים תשס"ה, עמ' 570-576.
- ש' וז' ספראי, משנת ארץ ישראל: מסכתות מועד קטן וחגיגה, בר אילן תשע"ב.
- י' פרנקל, סיפור האגדה: אחדות של תוכן וצורה, תל-אביב 2001.
- צ' קארל, משניות חגיגה עם ביאור חדש, לבוב תרפ"ה.
- י"מ תא-שמע, 'הסומא בעינו אחת פטור מן הראיה – דרשה תנאית סתומה וביאוריה', בר-אילן ל-לא (תשס"ו), עמ' 591-596.
- A. Goshen-Gottstein, *The Sinner and the Amnesiac: The Rabbinic Invention of Elisha Ben Abuya and Eleazar Ben Arach*, Stanford University Press 2000.
- A. Goshen-Gottstein, *The Sinner and the Amnesiac: The Rabbinic Invention of Elisha Ben Abuya and Eleazar Ben Arach*, Stanford University Press 2000.
- J.L. Rubenstein, 'A Warning to Disciples: Manners and Mutilation (Hagigah 3a-b)', *Stories of the Babylonian Talmud*, The Johns Hopkins University Press 2010, pp. 91-115.